

Werkplan 2021 Rekenkamercommissie Waterschap Zuiderzeeland

Inleiding

Op grond van het onderzoeksprotocol van de Rekenkamercommissie van Waterschap Zuiderzeeland (RKC) stelt de RKC elk jaar een werkplan op. In dit document wordt een overzicht gegeven van de door AV-leden aangedragen onderwerpen en de keuze die de RKC daarin gemaakt heeft.

Taak en doelstelling RKC

De taak van de RKC is het (laten) uitvoeren van onafhankelijk en deskundig onderzoek en op basis van de conclusies en bevindingen van dit onderzoek aanbevelingen te doen aan de AV. Het doel van de onderzoeken van de RKC is het versterken van het lerend vermogen van Waterschap Zuiderzeeland, waardoor de AV beter haar kaderstellende en controlerende rol kan vervullen. De onderzoeken dienen inzicht te bieden in de prestaties van Waterschap Zuiderzeeland, meer specifiek van de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het waterschapsbestuur gevoerde beleid.

Onderzoeksuggesties en werkplan

De RKC neemt het voortouw bij het opstellen van een jaarlijks werkplan. De AV is begin december 2020 door de RKC uitgenodigd input te leveren voor het werkplan 2021. De RKC heeft vervolgens conceptwerkplan opgesteld. Dit conceptplan is met de AV besproken in een beeldvormende vergadering op 16 februari 2021. Hierbij heeft de AV in vier deelsessies twee onderwerpen besproken, te weten "krijgen de ingezetene waar voor zijn geld" en "Nieuwe watervragers". De RKC heeft, rekening houdend met de uitkomsten van de bespreking in de AV en de onderzoekstechnische (on)mogelijkheden, het werkplan 2021 vastgesteld.

Binnengekomen onderzoeksuggesties van AV 2021

Een aantal fracties heeft gebruik gemaakt van de gelegenheid input te leveren voor het nieuwe werkplan van de RKC. Sommige in het verleden aangedragen onderzoeksonderwerpen zijn als inspiratiebron gebruikt, of in een nieuw jasje gestoken. Het gaat om de volgende onderwerpen:

1. Krijgt de ingezetene waar voor zijn geld?
2. Evaluatie Masterplan Duurzame energie
3. Hoe komen we van energieneutraal naar klimaatneutraal?
4. Wat zijn de nieuwe watervragers binnen ons werkgebied, op welke wijze wordt Waterschap Zuiderzeeland tijdig betrokken in de besluitvorming rond vergunningstrajecten en wat zijn mogelijke effecten op haar kerntaken?
5. Hoe krijgt het waterschap grip op discrepantie?

Reflectie op onderzoeksuggesties van AV 2021

De RKC heeft de hierboven opgesomde onderzoekssuggesties afgewogen tegen de taken en doelstelling van de RKC en op basis daarvan een selectie gemaakt. Daarbij spelen o.a. een rol de onderzoekbaarheid en de fase binnen de beleidscyclus waar het onderwerp zich bevindt. Deze reflectie wordt hieronder per onderwerp weergegeven.

Ad 1. Krijgt de ingezetene waar voor zijn geld?

Het waterschap kent een omvangrijke en heterogene groep van ingezetenen. Het onderzoek naar hun opvattingen, vergt een veelomvattende inzet om een representatief beeld te kunnen krijgen van deze groep. Daarbij is de vraag hoe het begrip "waar" geduid moet worden. Gaat het hier om de vraag of het waterschap zijn wettelijke taak naar behoren vervult of om dat wat een ingezetene verwacht? Gezien de omvang van de wettelijke taak, is het een hele opgave om dit in al zijn breedte goed te onderzoeken. De RKC verwacht dat het oordeel of het gebodene past bij dat wat de ingezetene verwacht, naast de subjectiviteit inherent aan de grote diversiteit van betrokkenen, ook een politiek element in zich draagt.

De ingebrachte vraag kan dus op veel verschillende manieren begrepen en ingevuld worden. In het onderzoek publieksparticipatie heeft de RKC één aspect van deze vraag geïnterpreteerd als het betrekken van ingezetenen bij projecten en wat hun input en invloed is op de werkzaamheden van het waterschap.

In de AV van 16 februari is dit onderwerp besproken om een nadere duiding te krijgen bij de vraag. Daar kon niet tot een duidelijke concretisering van de vraag worden gekomen. De RKC heeft op grond daarvan besloten dit onderwerp niet op te nemen in het werkplan 2021.

Ad 2. Evaluatie Masterplan Duurzame Energie

Het waterschap werkt op dit moment aan de ontwikkeling van een klimaatagenda. Dit betreft de thema's mitigatie, circulariteit en adaptatie. Hierin worden onder andere ambities, doelen en strategieën voor deze thema's bepaald en moeten tal van maatregelen genomen worden. Dit zijn maatregelen zoals energiebesparing, duurzame energie opwekking en CO2-compensatie. Meer specifiek valt hierbij te denken aan zelfvoorzienende afvalwaterzuivering met biogas en zonne-energie, energie-neutrale kantoren, mobiliteit etc.

De ontwerp klimaatagenda is beeldvormend besproken in de AV van 16 februari 2021 en wordt volgens planning voor de zomer van 2021 ter besluitvorming aangeboden. De RKC heeft onderzocht of de evaluatie van het Masterplan Duurzame Energie een bouwsteen voor de klimaatagenda zou kunnen zijn. In de bestuursrapportage 2019 van het waterschap wordt verslag gedaan van de voortgang in realisatie van de doelen uit het Masterplan en is er bij de AV informatie over hoe ver het staat met het Masterplan. Mede op grond hiervan en gezien de planning van de klimaatagenda en de doorlooptijd van een RKC onderzoek, is de RKC van mening dat deze evaluatie geen toegevoegde waarde heeft en neemt het niet op in het werkplan 2021.

Ad 3. Hoe komen we van energieneutraal naar klimaatneutraal?

Dit is een beleidsvraag en daarmee een vraag voor het college van DenH. Het onderzoeken van een dergelijke vraag past niet binnen de taken van de RKC. De vraag in hoeverre het gevoerde beleid tot nu toe voldoende bijdraagt aan de door het waterschap gestelde doelen ten aanzien van energie en klimaat zou wel een RKC vraag kunnen zijn. Maar daarmee kan beter gewacht worden op de totstandkoming van de klimaatagenda. Het onderwerp blijft via de longlist in beeld bij de RKC als potentieel geschikt onderwerp.

Ad 4. Wat zijn de nieuwe watervragers binnen ons werkgebied, op welke wijze wordt Waterschap Zuiderzeeland tijdig betrokken in de besluitvorming rond vergunningstrajecten en wat zijn mogelijke effecten op haar kerntaken?

Dit is een actuele en relevante vraag. De RKC stelt voor deze vraag op te pakken door te onderzoeken welke rol het waterschap heeft gespeeld bij de besluitvorming rond de komst van het datacenter Zeewolde en welke specifieke vraagstukken daarbij relevant waren. Door lessen te trekken uit deze ervaring denkt de RKC dat de AV beter voorbereid is op toekomstige vergelijkbare situaties. Uit de bespreking van 16 februari werd duidelijk dat dit onderwerp breed leeft in de AV. Het is goed onderzoekbaar. De RKC pakt dit onderwerp op in 2021.

Ad 5: Hoe krijgt het waterschap grip op discrepantie?

De AV heeft grote belangstelling voor het onderwerp discrepantie. De AV heeft in 2017 ingestemd met de ambitie en aanpak voor discrepantie voor een aantal jaren. Als onderdeel van dit besluit is een evaluatie eind 2020 toegezegd. Eind maart heeft de AV het evaluatierapport besproken. Tevens heeft de AV kaders en koers voor aanpak discrepantie vastgesteld. De vraag is wat een onderzoek van de RKC op dit moment kan bijdragen. De RKC gaat hiermee mogelijk de organisatie voor de voeten lopen. Binnen de AV is afgesproken, dat eind 2022 een technische briefing wordt georganiseerd. De RKC besluit dit onderwerp op de longlist van onderzoeken te zetten.

Eerdere suggesties voor onderwerpen

Eerdere suggesties voor onderzoeksonderwerpen betroffen de onderwerpen Waterbewustzijn en de evaluatie Actieplan Bodem en Water.

Wat betreft het onderwerp Waterbewustzijn heeft de RKC behoefte aan nadere duiding van de AV, aangezien deze vraag zeer ruim geformuleerd is en in die vorm moeilijk te onderzoeken. Het aspect waterbewustzijn wordt zijdelings meegenomen in het lopende onderzoek naar publieksparticipatie. Na afronding van dit onderzoek kan worden besloten of een meer specifiek onderzoek naar waterbewustzijn nuttig wordt geacht.

Wat betreft de evaluatie van het Actieplan Bodem en Water stelt de RKC voor dit onderwerp in zijn geheel te laten vervallen, aangezien op 15 december 2020 de AV het voorstel vervolg en evaluatie ABW heeft besproken en geaccordeerd.

Onderzoeksonderwerpen

1. Publieksparticipatie

De RKC is in september 2020 gestart met het onderzoek naar publieksparticipatie. Het waterschap streeft er naar het publiek meer bij de beleidsvorming en -uitvoering te betrekken. De centrale vraagstelling voor het onderzoek is: op welke wijze wordt invulling gegeven aan publieksparticipatie, in hoeverre draagt dit bij aan het realiseren van het beleid met betrekking tot

publieksparticipatie van het waterschap. Dit onderzoek bevindt zich thans in de eindfase. De planning is dat de AV het onderzoeksrapport in het derde kwartaal van 2021 kan behandelen.

2. *Besluiten in onzekerheid*

De RKC heeft rond het onderzoek naar waterkwaliteit geconstateerd, dat er onzekerheden zijn in de relatie tussen maatregelen en doelbereik. Voor de AV is het lastig om gegeven deze onzekerheden te besluiten over investeringen voor deze maatregelen. Het gevolg daarvan kan zijn dat de AV bediend wordt met aanvullende informatie, die echter beperkt bijdraagt aan het verkrijgen van inzicht in de wenselijkheid van de maatregelen. Naar aanleiding van deze discussie heeft de RKC besloten hier aandacht aan te besteden, zoals ook is vastgelegd in de notitie betreffende het onderzoek naar waterkwaliteit die eerder is voorgelegd aan de AV. Eind 2020 is de RKC gestart met uitwerken van de specifieke vraagstelling voor dit onderzoek. Het onderzoek is gestart en de resultaten worden voor het eind van het jaar of uiterlijk begin volgend jaar aan de AV gepresenteerd.

3. *Nieuwe watervragers*

De RKC pakt deze vraag op door te onderzoeken op welke wijze met de komst van het datacenter Zeewolde door het waterschap is omgegaan en welke specifieke vraagstukken daarbij relevant waren. Gedacht wordt aan wijze van betrokkenheid, de communicatie met betrokkenen (inclusief informatievoorziening), het beoordelen van de effecten in brede zin, de sturingsmogelijkheden van het waterschap en de behoefte/beschikbaarheid aan beleidskaders voor komende initiatieven. Daarnaast wordt breder gekeken welke nieuwe watervragers in de toekomst een rol kunnen spelen. Indien de middelen daarvoor toerijkend zijn zal dit onderzoek in het derde kwartaal worden opgestart.

Planning en vervolg

Voor ieder onderwerp werkt de RKC een onderzoeksopzet uit. De onderzoeksopzet omvat in elk geval de volgende onderdelen: de probleemstelling, aanleiding en doel van het onderzoek, onderzoeksvragen, normenkader, onderzoeksaanpak, planning en een inschatting van de benodigde financiële middelen en capaciteitsbeslag. De aanpak per onderzoek kan verschillen, evenals de wijze waarop het resultaat wordt gepresenteerd. Daarmee variëren ook de doorlooptijd, de kosten en het beslag op de organisatie.

De RKC geeft de secretaris-directeur de gelegenheid te reageren op de onderzoeksopzet. Het gaat hierbij om de onderzoeksaanpak en de belasting van het onderzoek voor de organisatie (tijdsinzet en tijdsspanne). De definitieve onderzoeksopzet wordt ter kennisgeving toegezonden aan de AV.

Rekenkamercommissie Waterschap Zuiderzeeland
Lelystad, 28 mei 2021